

כ"ה כ"ו עולם כ"ו כני חמנה... ככמים שמוין זמן לעסקן ויאלץ זה אחר זה כמספ קטן טלון יולין לאלה כלבה: כעמול נים מרו: הרך קלר וזין עטס יטולן ללך זה כלל זכ סביממ עמוק משני לדי הרך: ס"י ודי יהודה אמר שמואל כחילום על נים זור ודער גרסיק אמר רבס בר נני חנה ט"ו: כחילום על נים זור. ובני מרון כני חילום על מלך. מרון למן מרום ולדעת. וכן היו מרון אופס יאלס זה אחר זה כללום כללמס: ופול גסקין וכו'. ופ"ש טעמיהן זה אחר זה:

וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון

ד. עולת ראייה | ב' עמ' שו"ו

אחרי עד שלא נוצרתי איני כדאי ועכשיו שנוצרתי כאילו לא נוצרתי. לפני שנוצרתי, כל אותו הזמן הבלתי מוגבל שמעולם עד שנוצרתי, ודאי לא היה דבר בעולם שהי' צריך לי. כי אם הייתי חסר בשביל אינו תכלית והשלמה הייתי נוצר, וכיון שלא נוצרתי עד אותו הזמן הוא אות, שלא הייתי כדאי עד אז להבראות, ולא היה בי צורך כי אם לעת כזאת שנבראתי, מפני שהגיעה השעה שאני צריך למלא איזה דבר להשלמת המציאות. ואילו הייתי מיוחד מעשי אל תכלית בריאתי הנני עכשיו כדאי, אבל כיון שאין מעשי מכוונים לטוב התכלית הרי לא הגעתי אל תכלית בריאתי ואיני עדיין כדאי כמו קודם לכן.

הרי אני לפניך ככלי מלא בושח וכלינות. אין בי שום שלמות עצמית כלל, רק מה שאני מקבל כחות החיים מחסד עליון, והנני כמו כלי ולא כמו חי בעצם. ואם לכל הפחות באלה הכוחות שאינם עצמיים שלי הייתי משתמש במעלות, הייתי דומה לכלי שממלאים אותו הוד ודברי חפץ. שאע"פ שאין לו שבת מצד עצמו הרי במציאות הוא מתחייב שבת, אבל אם מלבד שליח ערך מציאותו בעצמו מלא הוא וברים שראוי הוא להתבושש בהם, השחיתות היא כפולתו וכן לבד חסרון השלמות של האדם מצד עצמו, עוד הוא מפסיד כמה שהוא משתמש בשפע הכחות שקבל מתשירת. שזה הוא לבושה ולכלימה.

בתד"א שהזכרתי ומתאנה על כבודו של הקדוש ברוך הוא ועל כבודן של ישראל... ואמנם עוד עיקר ב' יש בכונת החסידות, והוא טובת הדור, שהנה ראוי לכל חסיד שיתכוון במעשיו לטובת דורו כולו, לזכות אותם ולהגן עליהם... ותראה שזהו רצונו של מקום שיהיו חסידי ישראל מזכים ומכפרים על כל שאר המדרוגות שבהם, והוא מה שאמרו ז"ל בלולב ומיניו (ויקרא רבה): יבואו אלה ויכפרו על אלה... כי אין הקדוש ברוך הוא אוהב אלא למי שאוהב את ישראל וכל מה שאדם מגדיל אהבתו לישראל, גם הקדוש ברוך הוא מגדיל עליו, ואלה הם הרועים האמתים של ישראל שהקב"ה חפץ בהם הרבה, שמוסרים עצמם על צאנו, דורשים ומשתדלים על שלומם וטובתם בכל הדרכים, ועומדים תמיד בפרץ להתפלל עליהם ולבטל הנזירות הקשות ולפתוח עליהם שערי הברכה, הא למה זה דומה לאב שאינו אוהב שום אדם יותר ממי שהוא רואה שאוהב את בניו אהבה נאמנת והוא דבר שהטבע יעיד עליו.

ודבר זה ביארוהו בתנא ד"א ז"ל אמרו: כל חכם מישראל שיש בו דברי תורה לאמתו, ומתאנה על כבודו של הקדוש ברוך הוא כו', כל ימיו, ומתאנה ומיצו לכבוד ירושלים ולכבוד בית המקדש ולישועה שתצמח בקרוב ולכינוס גליות, וזכה לרוח הקדוש בדבריו וכו', נמצאת למד שזאת היא הכוונה המעולה שהיא רחוקה לגמרי מכל הנאות עצמו, ואינה אלא לכבודו של מקום ולקידוש שמו יתברך המתקדש בבירותיו בשעה שעושים רצונו, ועל זה אמרו (זהו כי תצא): איזהו חסיד המתחסד עם קונו... ואמר (שם מ'): כל הברש חציר וכל חסדו כציץ השדה, ופי' ז"ל (תיקונים): שכל חסד שעושים לעצמם הם עושים לטובת נפשם ולהנאותם, ואינם מתכוונים לכוונה השלמה הזאת, ולא מבקשים על עילוי הכבוד וגאולתן של ישראל, שהרי אי אפשר לכבוד העליון להתרבות אלא בגאולתן של ישראל וברבוי כבודם שזה תלוי בה באמת, וכמו שכתב

אמנם ודאי שמי שמתכוין בעבודתו לטהר נפשו לפני בוראו, למען תזכה לשבת את פניו בכלל הישרים והחסידים, לחזות בנועם ה' לבקר בהיכלו, ולקבל הגמול אשר בעוה"ב לא נוכל לומר שתהיה כונה זו רעה, אכן לא נוכל לומר גם כן שתהיה היותר טובה, כי עד שהאדם מתכוין לטובת עצמו, סוף סוף עבודתו לצורך עצמו. אך הכונה האמתית המצויה בחסידים אשר טרחו והשתדלו להשיגה, הוא שיהיה האדם עובד רק למען אשר כבודו של האדון ב"ה יגדל וירבה, וזה יהיה אחר שהתגבר באהבה אליו יתברך, ויהיה חומד ומתאוה אל הגדלת כבודו, ומצטער על כל שימעט ממנו, כי אז יעבוד עבודתו לתכלית זה, שלפחות מצדו יהיה כבודו יתברך מתגדל ויתאוה כל שאר בני האדם יהיו כמו כן, ויצטער ויתאנה על מה שממעטים שאר בני האדם, וכל שכן על מה שממעט הוא עצמו בשוגג או באונס או בחולשת הטבע, אשר קשה לו לישמר מן החטאים בכל עת, כענין הכתוב (קהלת ז'): כי אדם

ג. מסילת ישרים | פרק יט

כבני מרון: מאי כבני מרון הוא תרגמו כבני אמרנא ריש לקיש אבד כמעלות בית א"מרון (אמר) רב יהודה אמר שמואל בחיליות של בית דוד אמר רבבי"א א"ר יוחנן וכולן נסקרין בסקירה אחת

ב. מסילת ישרים | פרק א

בבאור כלל חובת האדם בעולמו. יסוד החסידות ודרש העבודה התמימה הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו. והנה מה שהורונו חכמינו זכרונם לברכה הוא, שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכירתו שזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול מכל העידונים שיכולים להמצא. ומקום העידון הזה באמת הוא העולם הבא, כי הוא הנברא בהכנה המצטרכת לדבר הזה.

ה. אורות התורה | פרק ט'

ו. ישנם שיצאו לחרכות רעה. מפני שבדרך למודם והשלמתם הרוחנית בגוד בתותם האישית המיוחדת. הרי שאחד מוכשר לדברי אגדה, ועניני ההלכה אינם לפי הכוונת להיות עסוק בהם בקביעות. ומתוך שאינו מכיר להעריך את כשרונו המיוחד הוא משחקע בעניני הלכה, כפי המנהג המורגל, והוא מרגיש כנפשו נגוד לאלה הענינים שהוא עוסק בהם, מתוך שההשחקעות בהם אינה לפי טבע כשרונו העצמי. אבל אם הי' מוצא את תפקידו וממלאו, לעסוק בקביעות באותו המקצע שבתורה, המתאים לתכונת נפשו. אז הי' מכיר מיד שהרגשת הנגוד שבאה לו בעסקו בעניני ההלכה לא באה מצד איזה חסרון בעצמם של הלמודים הקדושים והנחוצים הללו, אלא מפני שנפשו מבקשת מקצע אחר לקביעותה בתורה, ואז הי' נשאר נאמן באופן נעלה לקדושת התורה, ועושה חיל בתורה כמקצע השייך לו, וגם עוזר על יד אותם שירם גוברת בהלכה, להטעימם מנעם האגדה. אמנם כיון שאינו מכיר את סבת הרגשותו הנגודית כלמוד, והוא מתגבר נגד טבעו, תיכף כשנפתחים לפניו איזה דרכים של הפקר הוא מתפרץ ונעשה שונא וער לתורה ולאמתה, והולך מדחי אל דחי, ומהם יצאו מה שיצאו מבני פריצי עמנו. המתנשאים להעמיד חזון ולסמות עיני של עולם. — ובחלוק המקצעות השונים בסדרי הלמוד, לפי התכונות הנפשיות השונות, יש מי שנשיתו חזקה לחכמות מיוחדות, שגם הוא צריך ללכת לפי נשיתו הפנימית, ויקבע עתים לתורה. זהו וזה יעלה בידו, כי יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ, וכבר נסתפקו החז"י בשלהי יומא בזה, מה שיהיה עיקר וטפל, ובכלל הדבר תלוי לפי התכונה וטבע הנפש של כל אחד ואחד.

א. אורות הקודש | ג', עמ' קמ"ז

ישיבת כרם ביבנה

היסוד הפלילי

האדם צריך להחליץ תמיד ממסגרותיו הפרטיות, השמלאות את כל מהותו, עד שכל רעיונותיו טובבים תמיד רק על דבר גורלו הפרטי, שזהו מוריד את האדם לעומק הקטנות, ואין קץ ליסורים גשמיים ורוחניים, המסכיבים מזה. אבל צריך שתהיה מחשבתו ורצונו, ויסוד רעיונותיו נתונים להכרעות, להכרעות הכלליות, לאדם, להכרעות ישראל, לכל היקום, ומה שתכנס אצלו גם הפרטיות שלו בצורה הראויה, וכל מה שהתפססה להכרעות היא יותר חזקה אצלו ככה תגדל שמחתו, וככה יזכה יותר להארת האור האלהי, כי שם מלא חל על עולם מלא, ולית שכינתא שריא באתר חסיר, וכיון הכאתר חסיר או פגים לא שריא, איך תשרה באתר שהכף נטול וחסר, ואין שם כי אם נקודה דלה מצערה ואפסית, שהיא הפרטיות האנוכית לבדה. וההביעה הזאת להיות תמיד נתון ביסוד הכללי, כצורא דלעילא דכיה חיי כוללא, הוא יסוד נשמת הצדיקים, המתהלכים לפני האלהים, ומתענגים על ד', והם צריכים להתחזק לדעת את עצמות רצונם, ושלא לעזבו משום מניעה שבעולם, רק תמיד יגדלוהו יקדשוהו ויפארוהו. ויזכו לברכת ד', מיסוד בכל מכל כל.

ז. שערי יושר | הקדמה

יסוד ושורש מגמת תכלית חיינו, שיהיו כל עבודותינו ועמלנו תמיד מוקדשים לטובת הכלל. שלא נשתמש בשום מעשה ותנועה, הנאה ותענוג, שלא יהיה בה איזה ענין לטובת זולתנו. וכמובן בכל הקדשות שהוא התייחודות למטרה נכבדה. והנה כשהאדם מיישר הליכותיו ושואף שתמיד יהיו דרכי חיינו מוקדשים לכלל...
וסגולה זו היא, שיתברר ויתאמת אצל האדם איכותו של ה"אני" שלו. כי בזה יומד מעלת כל האדם לפי מדרגתו. האיש הגס והשפל, כל "אני" שלו מצומצם רק בחומר

ח. זהר | בשלח מד: (תרגום)

ויהי היום ויבא שמה. ויהי היום, איזהו יום זה? אלא כמו שבארוה. ובא וראה, אותו יום, יום טוב של ראש השנה היה, שבו נפקדו עקרות העולם ונפקדים בו בני העולם, קרא לשונמית ואמר, הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת. משום כך הצטערתי לעיני היום הזה בדיני העולם, שהקדוש ברוך הוא דן ביום הזה את העולם. ומשום שנפרדתי לבד במקום זה, הצטרכתי להסתכל ברוגז של העולם.

ומה לעשות לך היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא, וכי דבר זה לשם מה אשה צריכה, שהרי אינה יוצאת ולא הולכת ולא נכנסת להיכל המלך? אלא יום זה היה גורם, שכל בני עולם יושבים (עומדים) בדין, ובאותו יום נקרא הקדוש ברוך הוא מלך. המלך המשפט. אמר לה, אם את צריכה בשבילך אצל המלך העליון על המעשים שבידך?

ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. מה אמרה? אלא בשעה (בזמן) שהדין תלוי בעולם, שלא יפרד אדם לבדו, ולא יהיה רשום למעלה ולא יכירו אותו לבדו, שהרי בזמן (אחר) שהדין תלוי בעולם, אותם שרשומים ונודעים לבדם - אף על גב שהם צדיקים, הם נתפסים בראשונה. ועל כך לא צריך לאדם להפרד מן העם לעולם, שבכל זמן רחמי הקדוש ברוך הוא על העם כולם כאחד. (ואין צריך האדם לפרוש מן העם לעולם) ולכן אמרה בתוך עמי אנכי יושבת, ולא רוצה להפרד מהם כמו שעשיתי עד היום הזה.

ט. תיקוני זהר | ע"פ תיקון ו', כא:

ויהי היום ויבאו בני האלוקים להתייצב על ה", ויהי היום' - דא יומא דדינא, ראש השנה. ויבואו בני האלוקים להתייצב על ה" - ודאי למותבעא עלבוניה, דכלהו צווחין ככלבא, הב הב, הב לן חיי, הב לן בני, הב לן מזוני, הב לן סליחה וכפרה. ואין איש שם על לב לבקש עלבוניה דמאריה ושמו המחולל בגוים, כמה דאת אמר 'כי יד על כס י-ה', שאין השם שלם ואין הכסא שלם".

י. רמב"ם | תשובה, פרק ג', י"א

הפורש מדרכי צבור ואף על פי שלא עבר עבירות אלא נבדל מעדת ישראל ואינו עושה מצות בכללן ולא נכנס בצרתן ולא מתענה בעתניתן אלא הולך בדרכו כאחד מגויי הארץ וכאילו אינו מהן אין לו חלק לעולם הבא ...

יא. אורות התשובה | פרק יג

[א] אי אפְּשֵׁר לְהַדְבִּיק בְּאַמֶּת בְּיַסוּד הַלְּאָמִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל כִּי אִם מִי שֶׁנִּשְׁמָתוֹ הִטְהָרָה כָּבֵד, עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה מִחֲסָאוֹת הָאֲדָם הַמְּגֹזֶה וְהַמְּחַוֵּי הַפְּחֻחֹתוֹת, אִם מִי שֶׁנִּפְשׁוֹ לְכַתְּחֵלָה הָיָא נִפְשׁ טְהוֹרָה. כִּי הַיַּסוּד הַלְּאָמִי שֶׁל תְּכַנֵּת הָאָמָה הַיִּשְׂרָאֵלִית הָיָא שְׂאִיפֵת הַצְּדָקָה הָעֲלִיּוֹנָה, צְדָקַת ד' בְּעוֹלָם, וְגַל מִי שֶׁנִּגְדָּהֶם בְּאִיזָה חֲטָא, לְפִי אוֹתָהּ הַמִּדָּה שֶׁל זְהֻמָּתוֹ אֵין חֲפִצֵי הַצְּדָקָה וְהַטּוֹב מֵאִיר בְּקֶרְבּוֹ כְּרָאִי, וְעַל כֵּן לֹא יִקְשֶׁר בְּאַמֶּת עִם הַתְּכַנֵּה הַלְּאָמִית עַד אֲשֶׁר יִטְהַר.

יב. אורות התשובה | פרק ד

[ז] נִשְׁמָתָה שֶׁל פְּנִסֵת יִשְׂרָאֵל הִיא הַצְּדָק הַמְּקַלֵּט, שֶׁבְּהַתְּבַשְׂמֻתוֹ הָיָא כּוֹלֵל אֶת כָּל הַטּוֹב הַמּוֹסְרִי שֶׁבְּפִעֲלֵי, עַל כֵּן, כָּל פְּנִים מוֹסְרִי, שֶׁהָאִישׁ הַיְחִידִי מִיִּשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה, מְקַלֵּשׁ הָאֵל בְּזָה קִשְׁרוֹ עִם נְשִׁמַּת הָאָמָה כְּלָה. וְהַתְּשׁוּבָה הַרְאשׁוֹנָה הַיַּסוּדִית הִיא הַתְּקַשֶּׁר עִם הָאָמָה בְּנִשְׁמָתָה, וְעַמָּה הַכֶּרֶם הָיָא לְתַקְּוֹ אֶת הַדְּרָכִים וְהַמְעֻשִׂים קְלָם, לְפִי אוֹתוֹ הַתְּכַנֵּה הַמְּהוּמִי שֶׁבְּנִשְׁמַת הָאָמָה.

יג. שפת אמת | ויקרא פרשת קדושים

דעיקר הקדושה ע"י שמכניס אדם עצמו בכלל ישראל כי הקדושה שורה בכלל ישראל שהיא כנס"י הכנס"י והתאספות כל החיות להש"י. וע"י הביטול להכלל יכולו להתקדש.

יד. גד עזרא הי"ד | נפל במבצע "חומות מגן" (ניסן תשס"ב)

לֹאִתִּי שְׂאֵי יִקְרָה, אִם הִמְכַתֵּב הִזְהַ וְעַד אֵלַיךְ סִימֹן קִרְיָה לִי מִנְהַל. אֶלְהוֹת שְׂאֵי, אֵין מְרַגֵּשׁ מִצֵּד אֶחָד אֵין דְּבַר שְׂאֵי רִצְהָ בְּעוֹלָם וְיִתֵּר מְלֵחִיּוֹת אֶתְךָ לְאֶלְהוֹת אֶתְךָ וְלִהְיִים אֶתְךָ בֵּית וּמִשְׁפָּחָה, אִבְל מִצֵּד שְׂאֵי, אֵין דְּבַר שְׂאֵי רִצְהָ וְיִתֵּר מְלֵחִיּוֹת אֶתְךָ לְאֶלְהוֹת אֶתְךָ וְלִהְיִים אֶתְךָ בֵּית וּמִשְׁפָּחָה, אִבְל מִצֵּד הַנְּבִאִים הָאֵלֵה מְכָה כֻּלּוֹ לְדָלוּהַ כִּי שְׂאֵי יִחְסְלוּ אֶפְיֻלוֹ לְעֻלַּת זֹרֵי פִיטוֹר אִו אֵירִיזוֹ חֲפֻלְנִי, וְיִקְרָו בְּחִסְפוֹן שְׂכָל פִּטְרֵי שִׁעֻר זֵאת נִכְה אֶתְם בְּחִקּוֹם הַכִּי כֹאֵה שִׁכּוֹל לְהִיּוֹת, וְנִהְיֵה מוֹכִינִים לְעַלְם אֶת הַחַיִּים. אֵין מוֹכֵן לְהִיּוֹת הַחַיִּים הַזֶּה. אִו תִּכְנָסִי זְוִי אֶלְהוֹתִי אִבְל מְרַגֵּזִים כֹּאֵה הַרְגֵּשׁ הַכּוֹל וְעֵרְאֵלִי שְׂלֵק חַא מֵאֵמֹר לְהִלּוֹךְ אֶתְךָ וְעוֹלִיךְ לְהוֹלֵם בְּרִשְׁוֹהַ כֹּאִילוֹ אֵין לֶךְ חַיִּים פְּרֻטִים - "בְּצִבְחָתָה זֹרֵה הִיוּ וְנִתְּנִים לֵט כְּרִיתוֹת לְפָנֵי יְצִיאָה לְמִלְחָמָה" (תַּסְתַּכְּלִי ב"לֵאמֹנֵת זִיתָן" חֹלֵק ז').

טו. עין אי"ה | שבת ה', ס"א

"וזאת אשתו לקחת לך לאשה", לקוחין יש לך בה, דאר"ש ב"ג אר"י, כל היוצא למלחמת ב"ד כותב לאשתו גט כריתות. האומות, שמטרת הווייתן היא חמורית, והגן מצויירות כעין אגודת שותפים לצרכי קנינים אהובים או נדרשים להן, אצלן תהיה אהבת האומה בכללה רק אז מבוססת, כשתהיה תמיד חוזרת אל הפרטים, אל הטבת מצב המשפחה היחידה שלשם הטבתה התאגדה האומה, כשם שחיות מדבריות הבודדות בטבען מתקבצות לפעמים לרגלי צרה משותפת או למחזה ריוח של טרף משותף. ע"כ, אימוץ הזכרת המשפחה ואיגודה לפי מצבן הן, הוא ראוי להיות ממכשירי זריזות הקרב, ע"כ היו הנשים באות במלחמה ומשותפות עם הבעלים. לא כאלה חלק יעקב, שתכלית מציאות האומה, מצד צורתה, מצד נשמתה ואורח חייה, בשביל קדושתה ורוח ד' השפוך עליה, זהו האוצר היותר יקר מכל חמדה, זהו החפץ העליון של כל יחיד באומה ושל כל הכלל כולו, זהו הנותן עז ועטרה להויית המשפחה עצמה בצביונה המקודש הישראלי. ע"כ, בבא התור לעבוד לטובת האומה בכללה, אז כשרגא בטיהרא תבטל אהבת המשפחה, לבל תחלל את עז אהבת האומה. היציאה למלחמה לא היתה ע"פ חשבון של הצלחת הפרט, שחשב שכשישוב מן המלחמה יהיה מוצלח ומאושר. לא, הוא צייר בעצמו כאילו התיאש מן החיים הפרטיים, והולך הוא בשמחה ע"מ למות מות גבורים וקדושים במלחמת ד' לרומם קרן לעמו, ע"כ כותב גט כריתות לאשתו ליאש את לבבו בכל האפשרי מקשר משפחה ומהרעיון הפרטי התלוי בו, בהיותו דורך מהלך של רעיונו יותר רללי ויותר עליון. מהלך עבודת הקודש של העם כולו.

טז. בראשית רבה | י"ג, ב'

וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ - כל שיחתן של בריות אינה אלא על הארץ, "עבדת ארעא, לא עבדת", וכל תפילתן של בריות אינה אלא על הארץ, "מרי תעבד ארעא, מרי תצלח ארעא". כל תפילתן של ישראל אינה אלא על בית המקדש, "מרי יתבני בית מקדשא, מרי מתי יתבני בית מקדשא".

יח. משך חכמה | ויקרא ח', ד'

ולכן נהגו להכניס בלדקה וזכור צימים ולו [בלגות טעונה להרמזים (פרק ג, הל' ד)] כדי להשתרש בתוך כלל לחינו בני ישראל - הכלל הדנוק לאכינו נשמים תמיד. והיו כמו ילדה שסנכה צוקה, דנטלה אל הצוקה, דנטל מינה דין ערלה (טעמה מג, ג), כן הדנוק ככלל ישראל, נטער מטומאתו בתוך כלל ישראל עמנו הדנוקים זה' תמיד.

יט. שפת אמת | נצבים תר"ה

כי הכלל ישראל לעולם עומדין לפני הקדוש ברוך הוא והעבודה רק לכל פרט לנטל עלמו אל הכלל. זה היום הוא ככל יום ויום. וגם מאחר שכ' צחורה אחס לנצבים ושפת אמת תכין לעד כי אס הי' הפסק לדבר לא הי' נאמר זאת צחורה. ומלד זה יכולין כל הרשעים לחזור בתשובה כי החטא רק נמקרה שפרש מכללות ישראל ולכן יכול לחזור לשורשו כמאמר לירושלם אבותי אמי חוזר.

כ. אורות ישראל | ג', ו'

אדם מישראל שהוא רוצה לזכות לאור חיים באמת, צריך הוא שיסכים להיות שותל עצמו בכנסת ישראל בכל לבו בכל חושיו וכחותיו הגשמיים והרוחניים ...

